

המאפיין הבולט של יחסי אחווה, בניגוד לקשרים אחרים, הוא מחויבות יסודית, חפה מאינטרס כלפי האחר-האח. שלא כמו שותף או אפילו חבר, שביחסים עימם יש יסוד של תועלתנות, שלעתים מהווה גם את המניע להם, באחוה היחסים הם תולדת גורל, שבמקרה שלנו כבונים חופשיים, זהו גורל שאנו בחרנו לעצמנו מרצוננו החופשי. אחווה לאחר היא תיאור מצב אליו נולדת עם קידושך למסדר, ואתה נושא אותו כחלק מזהותך, על התועלות, אבל גם על המחירים והמחויבויות שהוא יוצר בינך לבין 'אחיק'. בין אחים, יכולים להיות פערים גדולים בתפיסת העולם, בבחירת הערכים, בבחירת הדרך לחיות את החיים, והם עדיין יוותרו אחים. השוני והמחלוקת יקשו על האחוה, אך לא יפוררו אותה. לצד כעס וביקורת, יוותר גם גרעין של קרבה ואהבה.

החברה הישראלית שברירת למראה, מלווה בתחושה עצמית מתמדת של קיום התלוי על בלימה, חרדתו של העומד על שפת התהום. קשה להאשימה בכך. הלא מראשית ימי הציונות ניצבו יהודי ארץ ישראל, ולימים אזרחי המדינה, לפני קשת רחבה ומסובכת, כמעט בלתי אפשרית, של איומים ואתגרים קיומיים: מדיניות חוץ וביטחון, מלחמה ושלום, התיישבות וגבולות, כלכלה וחברה, דת ומדינה, ישראל ויהדות התפוצות, יהודים וערבים. לקראת כל שנה חדשה מתריעות כותרות העיתונים כי הגיעה נקודת ההכרעה; בכל מערכת בחירות קובעים פרשנים כי הפעם ייחרץ גורל המדינה והעם. אי-אפשר להקל ראש בקשיים האובייקטיביים, האתגרים, שלפניהם ניצבת החברה הישראלית. קשה למצוא להם אח ורע במדינות מתוקנות. ברם קיים גם הרכיב הסובייקטיבי, התודעתי, המחרף ומעצים את האתגרים המסובכים ממילא. בישראל ויכוח פנימי מועצם לאיום קיומי. היריב לעולם מתויג כימין קיצוני או כשמאל סהרורי, כקנאי דתי או כעמלק מודרני. הצעה ימנית, פסיקה דתית, לעולם יסומנו כחורבן הדמוקרטיה; הכרעת בג"ץ, פעולה של השמאל, תמיד ייחשדו כקץ הציונות. מכל עבר בטוחים כי האחר, ורק הוא, פועל כבריון שבעת מצור שורף את מחסני התבואה ומביא על ראש כולנו את חורבן הבית השלישי. הזולת — הפוליטי, הדתי, החברתי, הלאומי — הפך להיות הגיהנום. לא לחינם כשישראלים מבקשים להתרפק על ארץ ישראל הישנה והטובה הם נזכרים

בגעגוע בשיר "הרעות." אם נבוא למנות את השסעים החברתיים הקורעים את החברה הישראלית לגזרים נימצא נבוכים: המתח החרדי-דתי-חילוני שעוד לא מצא מזור; הפערים הכלכליים הגדלים והולכים; התהום העמוקה שבין ימין לבין שמאל; השד העדתי שעדיין מגיח מעת לעת מתוך הבקבוק; החומות החוצצות בין עולים לבין ותיקים, מרקם היחסים הסבוך והטעון שבין יהודים לבין לא יהודים, בעיקר היחסים שבין יהודים לערבים. רק ברגעי חסד, כאשר המחלוקות הנוקבות בשיח הציבורי נסוגות מפני המכנה המשותף, מתבססת האמונה ביכולת הישראלית המופלאה להתמודד עם האתגרים האדירים. ומנגד, בשגרת היום-יום, עם אובדן תחושת האחוה, כשנמוגה הרגשת הסולידריות, מתגבהים אתגרי הקיום ונדמים כהר שאין לעוברו. האויב הגדול ביותר של ישראל, ראש וראשון לכל האיומים, נמצא אפוא בחוסר יכולתנו להגיע לקונסנזוס; בשקיעתה, האמיתית או המדומיינת, של האחוה.

מרטין בובר אמר כי לאחר המלחמה הגדולה נדדה החירות מערבה, השוויון פנה מזרחה, ואילו את האחוה שכחו כולם.

אחוה עלולה להישמע, פעמים רבות בצדק, כשמאלץ מיוזע, מרשרשת בעטיפת צלופן זולה, מתקתקה להחריד. שיח האחוה נוטה לטאטא בעיות אמיתיות אל מתחת לשטיח, לעגל פינות ולהשרות הרגשה מזויפת של חיים בצוותא. יש שיטענו שזוהי השמיכה הדביקה ואולי אפילו היומרנית של הבנייה החופשית, כמו ערב כפוי של שירה מאולצת בציבור. לא לכך כוונתי ואינני נמנע עם אותם מבקרים. סולידריות אינה לחש קסם. החייאתה של האחוה היא אתגר מורכב. היא מחייבת ראייה לא פשטנית; דורשת תשומת לב לשונה, למגוון, למסוכסך.

אחוה היא פריווילגיה שיש לשלם מחירים בתמורתה. היא אינה מציעה רק יתרונות, חיים נוחים ומרופדים, אלא גם, בראש ובראשונה, תובעת הקרבה, דורשת ויתורים שאינם מובנים מאליהם. כינונה של אחוה מחייב את הצדדים הנצים, הקטבים היריבים, לוותר על ההתעקשות למימוש חלק מסוים בחלומותיהם על מנת לזכות בהסכמה ציבורית רחבה להגשמת שאר חלומותיהם.

האחוזה אינה יכולה אפוא לשמש תעודת ביטוח ליחסים תקינים. היא מגדלור שיש לשאוף לפסוע לאורו.

אחיי הבה נמשיך לפסוע יחדיו לאורו של אותו מגדלור, נשמר בדבקות ובקנאות את האחוזה שבינינו, שהיא הבסיס הקיומי ששימר את מסדרנו העתיק לאורך השנים, בניגוד להרבה מסגרות אחרות שקמו ונעלמו עם השנים.